

15.02.2021

Asia/11

§ 127

Hakemus Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Tiirakarin luonnonsuojelualueen perustamiseksi sekä hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamiseksi

HEL 2020-011403 T 11 01 04

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Daniel Sazonovin ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tiirakarin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma
- 2 Tiirakarin luonnonsuojelualueen rajaus
- 3 Tiirakari lainhuutotodistus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Kaupunginhallitus esittää Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, että se perustaa Tiirakarin luonnonsuojelualueen sekä vahvistaa alueen hoito ja käyttösuunnitelman.

Hakemus luonnonsuojelualueen perustamiseksi

Suojelun perusteet

Tiirakari on yksi Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 alueista. Kaupungin luonnonsuojeluohjelmaa toteutetaan perustamalla luonnonsuojelualueita. Tiirakarin suojeluperusteita ovat arvokas linnusto ja kasvillisuus.

15.02.2021

Asia/11

Alue täyttää luonnonsuojelualueen perustamisen yleiset edellytykset. Alueella on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi, jonka suojelutason säilyttämistä luonnonsuojelualueen perustaminen parantaa.

Rauhoituksen tarkoitus

Luonnonsuojelualueen tarkoituksena on arvokkaan pesimälinnuston ja monimuotoisen kasvillisuuden säilyttäminen.

Alueen sijainti ja rajaus

Tiirakari sijaitsee Helsingin sisä- ja ulkosaariston rajalla noin kilometri Pihlajasaarista eteläkaakkoon. Alueen pinta-ala on 1,2 hehtaaria. Maa-alueen lisäksi rauhoitetaan lintujen pesimäajaksi 50 metriä leveä vyöhyke ympäröivää vesialuetta. Perustettavan luonnonsuojelualueen pinta-ala on yhteensä 4,5 ha. Alueen rajaus on esitetty liitteessä 2.

Kiinteistötiedot ja omistus

Perustettava luonnonsuojelualue sijaitsee kiinteistöllä 091-432-0001-0026, Töölö. Helsingin kaupunki omistaa kiinteistön.

Kaavatiedot

Oikeusvaikutteiseen yleiskaavan Kaupunkiluonto-teemakarttaan Tiirakari on merkitty suojeltavaksi tarkoitettutuksi alueeksi.

Luonnon yleispiirteet ja luontoarvot

Tiirakari koostuu pääasiassa avokallioista. Niiden lisäksi luodolla esiintyy somerikoita ja niittyjä. Alueella tavataan luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen mukaan silmälläpidettäviä (NT) luontotyyppejä Itämeren kivikkoiset niityrannat ja merenrantojen kalliolammikot. Luodon luoteispuoli on hyvin karikkoinen.

Alueen pesimälinnustosta ja sen muutoksista on saatavilla varsin tarkkaa tietoa, sillä luodolla pesivien lintujen parimääristä on olemassa seuranta-aineistoa pitkältä aikaväliltä. Tiirakari muodostaa yhdessä eteläpuolisen Koirapaaden luonnonsuojelualueen ja Söderholminkupunimisen luodon kanssa hyvin arvokkaan saaristolintujen pesimäalueen. Linnusto on monipuolinen ja sisältää uhanalaisia lajeja. Luoto on Helsingin luontotietojärjestelmässä ensimmäisen arvoluokan tärkeä lintualue.

Tiirakarilla pesi vuonna 2020 muiden muassa erittäin uhanalainen (EN) haahka noin 25:n parin voimin. Kalalokkeja pesii luodolla nykyisin noin 20 paria, erittäin uhanalainen selkälökki ja vaarantunut (VU) harmaalokki, joita on 3–5 paria. Aikaisemmin kalalokista on havaittu jopa sadan parin pesintöjä, kun taas selkälökin parimäärä on pysytellyt pitkään suunnilleen samana. Valkoposkikihanhia on todettu viime vuosina noin 15 paria. Vain yksittäisiä pesiviä pareja on laskettu vuosina 2019–2020 kanadanhanhesta, kyhmyjoutsenesta ja meriharakasta, vuonna 2020 myös erittäin uhanalaisesta tukkasotkasta. Nimestään huolimatta Tiirakarissa ei nykyään juuri tiiroja pesi.

Tiirakari on pieneksi ulkoluodoksi kasvistoltaan rikas. Putkilokasveja on tavattu paikalta yli 80 lajia. Monipuolinen kasvillisuus johtuu luodon erilaisista kasvupaikoista sekä runsaan pesimälinnuston aiheuttamasta lannoituksesta. Niityillä ja somerikoilla kukoistaa erikoislaatuinen lintuluotokasvisto (luonnon- ja rikkakasvien sekoitus). Lajeista erikseen mainittavia ovat vaarantunut (VU) ruskokaisla ja silmälläpidettävä pikkusappi. Kasvillisuus on hyvin säilynyttä, sillä luodolla on ollut kävijöitä vain vähän.

Alueen käyttö

Tiirakari on yksi Helsingin kaupungin osoittamista merilinnustusluodoista. Merilinnustuskausi on 10.9.–31.12. Aluetta käytetään myös kalastukseen. Kaupungin verkkosivuilla luoto mainitaan erikseen heittouisteluun sopivana alueena. Lisäksi alueella on merkitystä lintujen tarkkailu- ja seurantakohteena.

Kaupunki on pyrkinyt rajoittamaan Tiirakarin ulkoilukäyttöä sallimalla ainoastaan mairinnousun alueelle.

Luotoa ympäröivä vesialue kuuluu Helsingin kaupungin rajaamaan tuhkan sirotusalueeseen, jolle vainajan tuhka voidaan sirotella ilman erillistä maanomistajan lupaa.

Pohjoisrannan niemellä, joka on korkean veden aikana erillinen pieni luoto, sijaitsee merenkulun turvalaite, loisto. Loistosta on tehty käyttöoikeussopimus Helsingin kaupungin kanssa. Käytöstä vastaa nykyisin Väylävirasto.

Rauhoitusmääräykset

1. Alueella on kielletty:

- maa-ainesten, kivien tai kaivoskivennäisten ottaminen, maa- ja kaliooperan vahingoittaminen ja muuttaminen
- rakennuksien, rakennelmien, teiden tai polkujen rakentaminen
- sienien, puiden, pensaiden tai muiden kasvien tai niiden osien ottaminen tai vahingoittaminen
- luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen tai niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen tai kerääminen
- muut toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen

2. Liikkumisrajoitukset:

–

3. Edellisistä yleismääräyksistä poiketen alueella on sallittu:

- merenkulun turvalaitteen huolto ympärivuotisesti
- kalastaminen 16.8.–31.3. välisenä aikana
- haitallisten vieraskasvilajien torjunta
- haitallisten vierasperäisten pienpetojen laillinen pyynti
- tekopesien ja muiden lintujen pesintää edistävien rakenteiden rakentaminen

4. Poikkeaminen rauhoitusmääräyksistä:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luonnonsuojelualuetta koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen hoidon, käytön tai tutkimuksen kannalta.

Korvausmenettely

Helsingin kaupunki ei vaadi luonnonsuojelulain mukaista korvausta rauhoituksen mahdollisesti aiheuttamasta taloudellisesta haitasta.

Esittelijän perustelut

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi maanomistaja hakemuksesta tai suostumuksella perustaa luonnonsuojelun alueen. Päätökseen luonnonsuojelun alueen perustamisesta on otettava tarpeelliset määräykset alueen luonnonsuojelusta ja tarvittaessa sen hoidosta.

Valmistelu

Kaupunkiympäristön toimialan ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikkö (YSO) on valmistellut luonnonsuojelun alueen perustamisesityksen ja laatinut alueelle hoito- ja käyttösuunnitelman. Suunnitelmassa on esitetty tarpeelliset toimenpiteet luonnonympäristön hoitamiseksi. Uudelleen ELY-keskus hyväksyy hoito- ja käyttösuunnitelman luonnonsuojelun alueen perustamisen yhteydessä.

Tiirakarin kasvillisuustietojen päivittämiseksi YSO toteutti kesällä 2020 alueella kasvillisuuskartoituksen.

Luonnonsuojelun alueen perustamisesityksestä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmasta pyydettiin kannanotto Helsingin Merilinnustajat ry:ltä. Lausuntoa ja siihen laadittua vastinetta on käsitelty jäljempänä. Tiirakarilla ei toimi muita järjestäytyneitä käyttäjäryhmiä eikä erityisesti aluetta hyödyntäviä elinkeinonharjoittajia, joten muuta osallistamista ei järjestetty. Suojelusta tiedotettiin kuitenkin Väylävirastolle, joka vastaa alueella sijaitsevasta merenkulun turvalaitteesta.

Kannanotot

Kannanotolla olleessa Tiirakarin luonnonsuojelun alueen perustamisesitysluonnoksessa sallittiin muiden kuin uhanalaisten lintulajien metsästys linnustukseen rajattuna aikana, 10.9.–31.12.

Helsingin Merilinnustajat ry toteaa Tiirakarin luonnonsuojelun alueen perustamisesitykseen lähettämässään kannanotossa linnustuskauten ajoittuvan selvästi lintujen pesimäkautta myöhemmäksi. Yhdistys ilmoittaa alueen olevan merilinnustajille Helsingin tärkein saari. Luodon poikkeuksellista asemaa perustellaan sen erilaisella riistalintujen lajistolla ja muiden linnustusluotojen selvästi paremmalla saavutettavuudella. Kannanoton mukaan muilla Helsingin linnustusluodoilla ei voi metsästä sinisorsia eikä saada saaliiksi telkkiä ja isokoskeloita. Ulommille luodoille pääsyyn tarvitaan isompi ja näin ollen kalliimpi vene kuin tulevalle luonnonsuojelun alueelle, minkä katsotaan lisäävän kaupunkilaisten eriarvoisuutta metsästysharrastuksessa.

Helsingin Merilinnustajat esittää kannanotossaan, että linnustuksen kieltäminen Tiirakarilla ei lisäisi alueen arvoa lintuluotona, vaan pikem-

minkin vähentäisi sitä, koska merilinnustajilla on tapana pitää saaren luonnosta huolta. Yhdistys kertoo muutenkin suhtautuvansa linnuston- ja muuhun luonnonsuojeluun myönteisesti ja merilinnustajien olevan valmiita vapaaehtoisin luonnonhoitotöihin, kuten haitallisten vieraslajien torjuntaan sekä linnunpönttöjen rakentamiseen.

Vastine

Linnustajien toiminta ei välttämättä vahingoita luodoilla pesivää linnustoa mutta tavanomaiseen merilinnustukseen kuuluu linnustonsuojelun kannalta huolestuttavia piirteitä, jotka on huomioitava rauhoitusmääräyksiä suunniteltaessa.

Metsästysasetuksen 24 §:n mukaan useiden uhanalaisten ja muiden niin sanotun punaisen listan lintujen metsästys on sallittua, mikä on luonnonsuojelullisesti ongelmallista. Ei-uhanalaisten lintulajien metsästyksen sisältävä poikkeus luonnonsuojelualueella muuten voimassa olevaan luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystämisen-, tappamisen- ja häiritsemiskieltoon saattaisi linnustajat uuteen tilanteeseen, jossa he joutuisivat toimimaan toisenlaisten sääntöjen kuin metsästysasetuksen määräysten mukaan. Linnustajat joutuisivat erottelemaan saalislinnuiksi normaalisti kuuluvat uhanalaiset lajit elinvoimaisista ja silmälläpidettävistä lajeista. Tämä edellyttäisi lajien uhanalaisuusluokitusten opettelua viiden vuoden välein, koska lintujen kansallinen uhanalaisuusarviointi julkaistaan niin usein. Lisäksi vaadittaisiin erityistä huolellisuutta lintujen ampumisessa.

Uuden, lintujen uhanalaisuuteen perustuvan toimintamallin voi odottaa toimivan vain, jos linnustajat sisäistävät ympäristöministeriön valtuuttamien lintuasiantuntijoiden tekemän uhanalaisuusarvioinnin tulokset riippumatta siitä, miten usein tai runsaina he eri lintulajeja luonnossa havaitsevat. Helsingin Merilinnustajat arvioi kannanotossaan, että isokoskeloa ”ei voi pitää millään tavoin uhanalaisena”. Isokoskelon uhanalaisuusluokka on viimeisimmän, vuonna 2019 julkaistun arvion mukaan silmälläpidettävä (NT = near threatened), toisin sanoen ei uhanalainen, mutta lähes uhanalainen. Edellisessä, vain neljän vuoden takaisessa uhanalaisuusarvioinnissa isokoskelo arvioitiin uhanalaiseksi, luokkaan vaarantunut (VU = vulnerable) kuuluvaksi.

Kannanoton perusteella on linnustonsuojelun kannalta huomattavan riskialtista sisällyttää rauhoitusmääräyksiin perustamisesitysluonnokseen kuuluneita, lajien uhanalaisuuteen perustuvia poikkeuksia metsästyksen kieltäviin määräyksiin.

Merilinnustus muualla Helsingin saaristossa vaatii kulkua kauempana mantereelta sijaitseville linnustusluodoille, mahdollisesti kovempaa merenkäyntiä kestäväillä veneillä. Tiirakarin länsipuolella sijaitseva Koiraka-

ri on noin 400 metriä kauempana mantereesta kuin Tiirakari. Eteläpuolella sijaitseva Söderholminkupu sijaitsee tarkalleen puoli kilometriä Tiirakarista etelään. Seuraavaksi lähimmälle linnustusluodolle, Syväkarille on Tiirakarilta matkaa 840 metriä.

Linnustuskielto Tiirakarilla ei aiheuta kohtuutonta haittaa Helsingin Merilinnustajien toiminnalle, koska linnustusosoikeus säilyy vielä kahdella toista Helsingin saariston luodolla. Sinisorsan, telkän ja isokoskelon metsästys ei ole välttämätöntä linnustusharrastuksen säilymiselle osana helsinkiläistä saaristokulttuuria. Kulku mantereelta lähimmille, edelleen linnustusosoikeuden piirissä oleville luodoille, on vaativampaa kuin Tiirakarille, mutta ei vaadi veneiltä erityisominaisuuksia.

Rauhoitusmääräyksiin tehty muutos:

Varovaisuusperiaatetta suhteessa uhanalaisten lintulajien vahingoittamiseen noudattaen rauhoitusmääräyksistä poistettiin muiden kuin uhanalaisten lintulajien linnustuksen sallima poikkeus. Kaikkien lintulajien metsästys on rauhoitusmääräysten mukaan kielletty ympäri vuoden.

Kannanotto

Helsingin Merilinnustajat ry osoitti kaupunginhallitukselle 22.1.2021 päivätyn kannanoton ehdotukseen Tiirakarin metsästyskiellosta. Helsingin Merilinnustajat ry ehdottaa seuraavaa:

1. Metsästys syksyllä ei vaikuta Tiirakarin suojeluarvoihin.
2. Metsästyksen kieltäminen merilinnustusluodolla, jossa heinäorsaa esiintyy, kohdentaisi metsästyspaineen muihin lintuihin, kuin yleisimpään heinäorsaan
3. Metsästyksen kieltäminen Tiirakarilla heikentäisi olennaisesti helsinkiläisten mahdollisuutta harrastaa metsästystä Helsingissä.

Vastine

YSO:n vastine Helsingin Merilinnustajat ry:n kannanottoon (22.1.2021) Tiirakarin luonnonsuojelualueen perustamisesityksestä:

Linnustajat ehdottavat poikkeusta suojeluesityksen rauhoitusmääräysehdotukseen (kannanotossa viitataan hoito- ja käyttösuunnitelmaan), johon sisältyy eläinten tappamis- ja vahingoittamiskiello: Alueella on kielletty luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen tai niiden pesien hävittäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen tai kerääminen. Luonnonsuojelualueiden määräysten vakiintuneeseen kieltovalikoimaan kuuluu luon-

nonvaraisen eliöstön suojelu riippumatta kunkin luonnonsuojelualueen erityisestä perustamistarkoituksesta. Kiellosta voidaan esittää poikkeus rauhoitusmääräyksissä, jos esimerkiksi erityiset virkistyskäyttötärpeeseen tai kulttuuriarvoihin liittyvät intressit antavat siihen riittävästi aiheutta. YSO katsoi esitysehdotuksessaan, että merilinnustus ei ole yhdistyksen jäsenten määrän perusteella riittävän merkittävä virkistysmuoto tai riittävän oleellinen osa helsinkiläistä saaristokulttuuria linnustuksen sallivaan poikkeusmääräykseen. Punnittavana on YSO:n kannan mukaan paitsi linnustuksen suorat luontovaikutukset, myös sallivaa kantaa puoltavien syiden painavuus. YSO:n mukaan tulee tarkastella esimerkiksi heinäorsan metsästyksen tarpeellisuutta Helsingissä.

1. Linnustus vaikuttaa syksyisin Tiirakaria ympäröivillä matalikoilla ruokailevien vesilintujen määrään, mikä on huomioitava haittavaikutus. Merilinnustuksen kohteena ovat useat niin sanotut punaisen listan (sil-mälläpidettävät ja uhanalaiset) lajit. Muutkin lintulajit voivat tulla ammu-tuiksi, vaikka sallittaisiin erikseen vain heinäorsien metsästyks, sillä naaraspuolisten lintujen erottaminen on erityisesti myöhäissyksyn hä-märässä vaikeaa.

2. Rauhoitusmääräyksissä on ajateltava ensisijaisesti suojeltavaa aluetta.

3. Linnustuskielto Tiirakarin luonnonsuojelualueella ei aiheuta kohtuu-tonta haittaa Helsingin Merilinnustajien toiminnalle, koska linnustusoi-keus säilyy vielä kahdellatoista Helsingin saariston luodolla.

Lopuksi

Esitys on kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston esi-tyksen mukainen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tiirakarin luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma
- 2 Tiirakarin luonnonsuojelualueen rajaus
- 3 Tiirakari lainhuutotodistus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

15.02.2021

Otteet

Ote

Uudenmaan ELY-keskus (Ympäristö ja luonnonvarat)

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 1
Liite 2
Liite 3

Tiedoksi

Ympäristöpalvelut
Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 19.11.2020 § 227

HEL 2020-011403 T 11 01 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esitti kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan ELY-keskukselle Helsingin Tiirakarin luonnonsuojelualueen perustamista sekä alueen hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä.

Käsittely

19.11.2020 Ehdotuksen mukaan

Asian aikana kuultavana oli ympäristötarkastaja Jere Salminen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Laura Walin

Lisätiedot

Jere Salminen, vs. ympäristötarkastaja, puhelin: 310 21549
jere.salminen(a)hel.fi